

Onderzoeksopzet 213a-onderzoek beoordeling legessystematiek en kostendekkendheid gericht op overgang naar systematiek van de Omgevingswet (Haarlem en Zandvoort)

Aanleiding van het onderzoek

Conform artikel 213a van de Gemeentewet voert het college van de gemeente Haarlem periodiek onderzoeken uit naar de doeltreffendheid en doelmatigheid van het gevoerde bestuur. Het uitgangspunt van dit type onderzoek is leren en verbeteren. Eén van de twee onderzoeken die in dit kader opgenomen zijn in de Programmabegroting 2021-2025 (p. 47) is een 213a-onderzoek naar beoordeling legessystematiek en kostendekkendheid gericht op overgang naar systematiek van de Omgevingswet.

De prijsstelling van gemeentelijke vergunningen geschiedt op basis van de spelregels die landelijk zijn vastgesteld. In de huidige systematiek worden de kosten voor het behandelen van de vergunningen bepaald aan de hand van de ambtelijke ureninzet. Hiervoor is per artikel van de verordening een gemiddelde besteding berekend. De berekeningen leiden uiteindelijk tot een overzicht van kosten en opbrengsten aan de hand waarvan de kostendekkendheid wordt bepaald. Binnenkort gaat er het nodige wijzigen door de Omgevingswet.

Sinds 2015 heeft de gemeente de raad geïnformeerd over mogelijke zaken die gaan spelen rondom kostendekkendheid wanneer overgegaan wordt op een andere systematiek van de Omgevingswet. Deze zou 2018 ingevoerd worden, maar is nog niet van kracht.

Onderzocht dient te worden:

- Hoe de legessystematiek nu opgebouwd is; in welke mate de leges (inclusief titel 3) kostendekkend zijn en welke factoren bij deze kostendekkendheid een rol spelen. Jarenlang monitoren heeft inzicht in het aantal bouwvergunningen en de hoogte van de leges gegeven. Voldoet de huidige methodiek aan de wettelijke spelregels en landelijke handreikingen. Concreet: hoe wordt bepaald welke uren aan welke vergunning worden toegerekend (omdat er geen tijd op specifieke vergunningen worden geschreven), wordt dit regelmatig getoetst? (geldt ook voor de toerekening van uren van andere afdelingen) en wordt bijgehouden hoeveel vergunningen er van een bepaald soort worden aangegeven ($p \cdot q$)? en is dit voor verbetering vatbaar? Hoe is de ambtelijke verantwoordelijkheid (eigenaarschap) hiervoor georganiseerd en wat moet er op dit punt wel of niet wijzigen? Hoeveel fte van welke afdelingen worden door leges gedekt de afgelopen jaren? En wat is te verwachten hoeveel fte van welke afdeling in de toekomst gedekt kan worden door leges?
- Wat overgang naar de systematiek van de Omgevingswet betekent voor de kostendekkendheid en voor de wijze waarop deze wordt berekend; welke veranderingen in de legessystematiek heeft de Omgevingswet tot gevolg; welke kosten kunnen/mogen onder de Omgevingswet doorberekend worden; welke beleidsvrijheid hebben gemeentes hierin en welke effecten heeft die beleidsvrijheid op zowel kosten als opbrengsten van de leges? Welke aanbevelingen voor de toekomst kunnen gedaan worden op basis van de ervaringen uit het verleden, zowel uit Haarlem als uit benchmark onderzoek?
- Bezien wordt ook of de in de tarieven door te belasten kosten en opbrengsten betrouwbaar en voorspelbaar te ramen zijn; welke onderdelen van de raming zullen onder invloed van nieuwe regelgeving veranderen; welke onderdelen veranderen niet onder invloed van de Omgevingswet?
- En of methodiek leidt tot acceptabele en faire tarieven (fair in de zin dat de tarieven niet alleen kostendekkend maar ook doelmatig zijn ook in relatie tot de tarieven van andere

gemeenten).; hoe denken andere gemeenten met de nieuwe leges om te gaan (bijvoorbeeld VNG advies)? Ook het antwoord op de vorige bullet geeft inzicht; hoe groot is het deel van de berekening/tarief dat gaat veranderen?

Doelstelling van het onderzoek

Het doel van het onderzoek is om inzicht te verschaffen in de vraag hoe de huidige legessystematiek is opgezet en zich verhoudt tot de wettelijke regels en hoe de huidige legessystematiek het beste omgezet kan worden naar een systematiek die past in de Omgevingswet en waarbij een bepaalde mate van betrouwbaarheid en voorspelbaarheid ten aanzien van de kostendekkendheid en ramingen opgebouwd kan worden. Hoe doen we het nu en in het verleden en wat hebben we daar aan in de toekomst?

Onderzoeksvragen

De centrale vragen van het onderzoek zijn:

1. Hoe zit de huidige legessystematiek in elkaar (kosten en opbrengsten, grote versus kleine vergunningen), hoe verhoudt zich dat tot de landelijke spelregels en hoe worden de mogelijke beleidskeuzes gemaakt?
2. Hoe zit de nieuwe systematiek o.b.v. Omgevingswet in elkaar; waar kan wel/geen leges voor gevraagd worden, waar zit gemeentelijke beleidsvrijheid?
3. Hoe verhoudt zich de nieuwe systematiek o.b.v. Omgevingswet t.o.v. de te verwachten kosten/opbrengsten?
4. Welke onderdelen van de nieuwe systematiek o.b.v. Omgevingswet kunnen betrouwbaar (op basis van kennis uit het verleden) geraamd worden, welke onderdelen kunnen nog niet geraamd worden?
5. Hoe moeten rollen en verantwoordelijkheden worden ingevuld. Wie is verantwoordelijk dat voor de verleende vergunningen juiste en kostendekkende tarieven worden berekend en vastgesteld?
6. Hoe gaan andere gemeenten met deze veranderingen om? Hoe adviseert de VNG?

Onderzoeksmethoden

Ter beantwoording van de onderzoeksvragen wordt gebruik gemaakt van de volgende onderzoeksmethoden:

- documentenstudie (m.n. relevante documenten van de gemeente Haarlem en een beperkt aantal relevante documenten van andere gemeenten);
- analyse van kwantitatieve gegevens en beschikbaar kwalitatief materiaal (o.a. gepubliceerde interviews en 'good practices');
- interviews met sleutelpersonen uit de gemeentelijke organisatie (m.n. van de afdeling Veiligheid en Handhaving, projectleider invoering nieuwe Omgevingswet en de afdeling Concerncontrol).

Beoogd resultaat van het onderzoek

De eindrapportage van het onderzoek bevat conclusies over de veranderingen in legessystematiek n.a.v. invoering Omgevingswet.

Planning en organisatie van het onderzoek:

Het onderzoek bestaat uit de volgende fasen:

- 1) Documentenstudie
- 2) Veldwerk (interviews met sleutelpersonen t.b.v. verzamelen van kwantitatieve en kwalitatieve gegevens; mogelijk aangevuld met andere onderzoeksmethoden)

- 3) Analyse van documenten, cijfermatige gegevens en resultaten van de interviews en opstellen van concept-rapportage
- 4) Voorleggen van concept-rapportage aan directieteam en wethouderstaven
- 5) Verwerken van evt. opmerkingen van directieteam en wethoudersstaven op concept-rapportage en opstellen van definitieve rapportage t.b.v. directieteam, wethoudersstaven, college, Rekenkamercommissie en raad

Het onderzoek kan gestart worden begin augustus. Punt 5 moet uiterlijk in januari 2022 gereed zijn, zodat het onderzoek in februari/maart in de commissie besproken kan worden. Gezien de invoeringsdatum van de nieuwe Omgevingswet is uitloop geen mogelijkheid.

Onderzoeksmethoden en bemensing

Het staat u vrij de onderzoeksmethoden aan te passen aan de genoemde voorzet. Graag zien wij in uw offerte terug welke onderzoeksmethode u voorstelt en welke bronnen (incl. functies/personen) u nodig denkt te hebben om invulling te kunnen geven aan het onderzoek.

Binnen het onderzoeksteam dient aantoonbare kennis en ervaring aanwezig te zijn met het verrichten van soortgelijke onderzoeken in de publieke sector. In uw offerte zien wij deze ervaring graag terug.

Beoordeling en planning gunning

Deze uitvraag wordt meervoudig onderhands uitgezet. Wij zien uw offerte graag tegemoet uiterlijk vrijdag 20 augustus 2021. U kunt uw offerte richten aan Paul Jongkees (pjongkees@haarlem.nl), afdeling Concerncontrol.

Het onderzoek wordt gegund aan het bureau met de beste prijs/kwaliteit verhouding waarbij uw offerte zal worden beoordeeld aan de hand van de volgende criteria:

• Voorgestelde onderzoeksvragen en -methode	Max. 15 punten
• Ervaring met onderzoeksgebied	Max. 35 punten
• Voorgestelde bemensing	Max. 15 punten
• Prijs	Max. 35 punten

Indien u vragen heeft kunt u zich wenden tot Paul Jongkees (pjongkees@haarlem.nl of 023-5113050).

Op deze uitvraag zijn de Algemene Inkoopvoorwaarden van de gemeente Haarlem van toepassing.

Met vriendelijke groet,

Martin Jonker,
Concerncontroller Gemeente Haarlem